

STINT

Stiftelsen för internationalisering av
högre utbildning och forskning

The Swedish Foundation for International
Cooperation in Research and Higher Education

Dnr: 2025/10116
2025-02-19
Ref: U2024/02810

Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

u.registrator@regeringskansliet.se

Remissvar på rapporten Nationell stödfunktion för ansvarsfull internationalisering - slutrapportering av ett regeringsuppdrag (UHR 2024:4)

Sammanfattning

STINT, Stiftelsen för internationalisering av högre utbildning och forskning, har tagit del av rapporten Nationell stödfunktion för ansvarsfull internationalisering (U2024/02810) och uppskattar det arbete som Universitets- och högskolerådet, Vetenskapsrådet och Vinnova har lagt ner på att belysa de komplexa frågor som rör ansvarsfullt internationellt samarbete inom forskning och högre utbildning.

I denna skrivelse redovisas STINTs synpunkter med avseende på att:

- 1) definiera begreppen ansvarsfull internationalisering och kunskapssäkerhet
- 2) organisera ett nationellt stöd för kunskapssäkerhet, dvs skydd mot otillbörlig påverkan på forskning och högre utbildning som härrör från utländska statliga aktörer
- 3) lärosäten bör själva ansvara för gemensamt stöd för ansvarsfull internationalisering i övrigt.

STINTs övergripande synpunkter

Skilj på ansvarsfull internationalisering och kunskapssäkerhet

Inom fältet ansvarsfull internationalisering förekommer en rad olika begrepp som överlappar sinsemellan. Begreppen är otydligt definierade vilket försvårar diskussionen om åtgärder. Detta är ett allvarligt problem i utredningen. STINT uppfattar att utredningens huvudfokus i praktiken är kunskapssäkerhet. Det vill säga skydd mot otillbörlig påverkan från utländska statliga eller statsstyrda aktörer på forskning och högre utbildning och utifrån det perspektivet är många av utredningens slutsatser motiverade.

Men eftersom utredningen inte tydligt definierar de centrala begreppen ansvarsfull internationalisering och forskningssäkerhet finns det en risk för missförstånd kring rapportens slutsatser, inte minst när det gäller ansvarsförhållanden och mandat mellan lärosätesnivå och nationell nivå. För att diskussionen ska bli mer konstruktiv och meningsfull behöver begreppen klargöras och enhetliggöras.

Ansvarsfull internationalisering, som STINT var först med att använda i denna betydelse 2020¹, omfattar ett brett område som inkluderar frågor där lärosätena bör ha helt eget ansvar och kompetens. Här finns frågor om forskningsintegritet, etik, kvalitetsfrågor, mänskliga rättigheter, anseende med mera.

STINT anser att kunskapssäkerhet, som ingår i ansvarsfull internationalisering, handlar om skydd mot otillbörlig påverkan från utländska statliga eller statsstyrda aktörer på forskning och högre utbildning. Denna statsstyrda påverkan kan vara direkt eller ske via ombud. Universitet, högskolor och andra organisationer inom akademien saknar och bör inte avkrävas att ha den expertis som krävs för att ensamma möta frågor om kunskapssäkerhet. Här är det motiverat att det utvecklas ett betydande stöd på nationell nivå, eftersom det handlar om nationell säkerhet, ekonomisk välfärd och konkurrenskraft samt relationer till andra länders statliga aktörer.

Även om kunskapssäkerhet och ansvarsfull internationalisering överlappar i stor utsträckning är det viktigt att kunna skilja dem åt.

Lärosätena är och bör självklart vara ansvariga för utformningen och bedrivandet av sin egen verksamhet med minimal direkt inverkan av deras beslutsfattande från andra aktörer. Detta är en grundläggande princip. STINT bedömer också att lärosätena har förmåga att bygga tillräcklig egen kompetens i frågor som avser ansvarsfull internationalisering.

Sammanfattningsvis menar STINT att lärosätena bör ha ansvaret att hantera hela fältet av ansvarsfull internationalisering och kunskapssäkerhet, men är beroende av externt stöd när det gäller att göra egna bedömningar och fatta beslut i frågor om kunskapssäkerhet som handlar om skydd mot otillbörlig påverkan från utländska statliga eller statsstyrda aktörer på forskning och högre utbildning.

Utredningens förslag

- ”En nationell stödfunktion för ansvarsfull internationalisering inrättas med start 2025”.

STINT stöder inriktningen att en nationell stödfunktion bör inrättas. Stödfunktionens uppgifter bör emellertid koncentreras till frågor som avser kunskapssäkerhet. Det vill säga när det gäller skydd mot otillbörlig utländsk statlig påverkan på forskning och högre utbildning. Andra frågor inom fältet ansvarsfull internationalisering bör fortsatt ägas helt av universitet och högskolor som själva har förmåga att hantera dem.

- ”Stödfunktionen organiseras enligt en samverkande modell med flera myndigheter som tillsammans får i uppdrag att etablera och driva stödfunktionen. En av myndigheterna får i uppdrag att leda stödfunktionens kansli och vara dess organisatoriska säte”.

¹ Responsible internationalisation: Guidelines for reflection on international academic collaboration, STINT, R 20:01, ISSN 1404-7209, Stockholm, 2020.

- ”Relevanta myndigheter med kunskap och uppdrag i civilförsvars-, sanktions-, säkerhets- och försvarsfrågor ges i uppdrag att bistå stödfunktionen i frågor av säkerhetskaraktär som inte tydligt är del av någon av den enskilda myndighetens egen myndighetsutövning”.

De frågor som aktualiseras inom fältet kunskapssäkerhet rör områden där universitet och högskolor inte har eller bör ha sin kärnkompetens. I stället är det kompetensområden som primärt återfinns hos specialiserade myndigheter. Därför är det avgörande att förbättra och fördjupa kontakterna mellan lärosäten och säkerhetsmyndigheter.

STINT bedömer att dagens samverkan är otillräcklig och att det behövs tydligare strukturer och mandat för att möjliggöra en effektivare dialog och samarbete. Lärosätena behöver kunna dra nytta av erfarenheter och kompetens inom de så kallade säkerhetsmyndigheterna för sitt eget förebyggande och skyddande arbete. På samma sätt kan säkerhetsmyndigheterna ha nytta av en intensivare dialog med lärosätena för att förstå deras förutsättningar och behov. Genom att ge relevanta aktörer ett explicit uppdrag att stötta lärosätena i kunskapssäkerhetsfrågor kan regeringen säkerställa att dessa utmaningar hanteras på ett systematiskt och koordinerat sätt.

Därför rekommenderar STINT att den föreslagna stödfunktionen ska bestå av aktörer med relevant kompetens och att regeringen ger stödfunktionen ett tydligt uppdrag att samverka med universitet och högskolor och andra aktörer inom forskningsområdet för att upprätta ett stöd för universitetens och högskolornas bedömningar av kunskapssäkerhet i deras verksamhet. Det är av särskild vikt att frågor om roller och mandat tydliggörs från regeringens sida och att stödfunktionen är resurseffektiv. Stödet som levereras måste vara kvalitetssäkrat och stödfunktionen ska utvärderas efter en tid.

STINT anser att universitet och högskolor bör ges ansvaret och uppgiften att mellan sig själva organisera stöd i frågor som gäller ansvarsfull internationalisering som inte avser skydd mot främmande statliga aktörers direkta eller indirekta påverkan.

STINT hade gärna sett en mer omfattande behovsanalys av lärosätenas externa stödbehov. Dessa behov skiljer sig sannolikt avsevärt beroende på lärosätets typ, storlek och verksamhetsinriktning. Utredningen berör detta kortfattat, men en djupare analys hade kunnat ge en mer komplett bild av situationen. Samtidigt är det värt att notera att lärosätenas behov av stöd är dynamiska och kan förändras i takt med att interna funktioner utvecklas. De behov som fanns för ett år sedan kan idag ha utvecklats, vilket ytterligare understryker vikten av kontinuerlig uppföljning.

Generell kommentar

STINT vill betona att det globala forskningslandskapet har förändrats under de senaste 10–20 åren. Den vetenskapliga utvecklingen går nu mycket snabbt och världsledande forskning sker inte längre enbart i de traditionellt dominerande länderna. Samtidigt står svensk forskning enbart för drygt en procent av världens kunskapsproduktion och det är därför ytterst viktigt att en stödstruktur inte begränsar svenska lärosätens och forskares möjligheter att agera agilt och dynamiskt i internationella sammanhang. Ansvarsfullt forskningssamarbete måste i största möjliga

utsträckning kunna ske med världens ledande forskningsmiljöer. Svensk forskningskompetens och konkurrenskraft måste stärkas, inte hämmas.

För att uppnå detta behövs en starkare omvärldsbevakning på plats utomlands, särskilt i komplexa länder. En djupare och mer kontextualiserad förståelse av vetenskapspolitik och forskningssatsningar i världens ledande forskningsnationer är nödvändig för att universitet och högskolor ska kunna göra välgrundade och ansvarsfulla strategiska val. STINT har redan tagit steg i denna riktning genom att stärka sin omvärldsanalys och närvaro utomlands för att därigenom stödja universitet och högskolor samt andra aktörer inom det svenska kunskapssystemet.

STINTs yttrande har utarbetats av policyansvarig Albin Gaunt och verkställande direktören Andreas Göthenberg. I den slutliga handläggningen av ärendet har även STINTs styrelseordförande Annika Rembe och styrelseledamoten Mats Benner deltagit.

För STINT, Stiftelsen för internationalisering
av högre utbildning och forskning

Andreas Göthenberg
Verkställande direktör